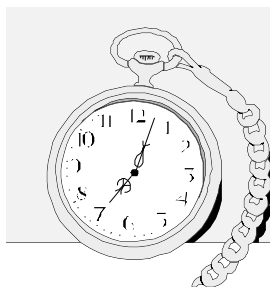

	str.
<i>Obsah:</i>	1
Plánované akce:	2
Editorial	3
Společenská kronika Jubilanti - 4/2010	5
K inspiraci (aj poučení)	
Historie SK Bratislava	5
Stavební tradice Slovácka –II.	9
Folklorní (i jiné) akce	
Pohled z Pohledů	13
Rozdávejme radost	16
Zájezd do Bosny	18
Hornácké slavnosti	22
MFF Brno	24
Receptář	
Šatka	26
Přesňáky	27

Plánované akce - do 12/2010

Besedy u cimbálu: pátek 22. 10. – hodová (do 24 hod.)
středa 10. 11.
středa 8. 12. - Mikulášská
středa 22. 12. - Vánoční

Besedy se konají vždy od 18 hod. v Klubu UO, Šumavská 4, Brno.

Kromě besed je v plánu činnosti:

- **2.10.** (so) zájezd do St.Poddvorova, setkání s místním národopisným souborem ve vinném sklepě, ochutnávka burčáku a vín
- **10.10.** (ne) 18 hod. Divadlo Husa na provázku - setkání s čestným členem SK Lubošem Holým při příležitosti jeho životního jubilea (pořádá SK a MZM-EÚ, vystoupí také Mužský sbor SK v Brně, předprodej vstupenek po 20.9. u Z.Kristové v "Obchůdku" Porhajmova 10, tel. 606 675 488
- **11.12.** (so), vánoční vystoupení ve Znojmě

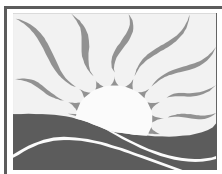
Editorial

To nám to léto uteklo jako voda, že, milí krúžkaři? Doufám jen, že právě s vodou jste nikdo z Vás neměli zásadní problém (jako ti chudáci na severu Čech i jinde).

Pokud jde o redakční práci, nadále se potýkám s faktem, že je málo zájemců o publikování v Krúžkozoru. Nemohu přece stále psát jen já – a zpěvačky už se přede mnou začnou také brzy schovávat...Cožpak chlapi, tanečníci nebo i Slováček nepořádají nebo neabsolvují dost zajímavých akcí? (Starší děti ze Slováčku už by mohly psát i samy – aspoň by se pocvičily ve slohu...). Napsat o nich do Krúžkozoru by mělo být ctí každé složky! Tak se polepšete – ať je časopis jak se patří pestrý.

Za redakci se omlouvám za výpadek barvy při publikaci ikonky v závěrečném přání minulého čísla, která nebyla vůbec vidět (moc se v PC zesvětlila, takže to při kopírování nevyšlo). Máte ji dodatečně tady – kdo chce, můžete si ji do minulého čísla dokreslit...

Také jsem tam špatně datovala redakční uzávěrku, většinu čísel jsem stihla ručně opravit, ostatní si snad domysleli.

Tentokrát už nedorazily další výtahy z vyšších čísel Malovaného kraje – starosta má starosti (pracovní), tak si časopis budete muset kupovat sami, koho zajímal.

Z Vinařova okénka také protentokrát nikdo nevyhlédl - vinaři jsou ve vinohradě... (Kdybych však vydání posunula až na říjen, jak bývalo zvykem, bude to nejspíš ještě horší – vždyť to bude vinobraní v plném běhu! - a zprávy z prázdninových akcí do té doby vyblednou, navíc by byl jen dvouměsíční odstup mezi čísly).

Jsem ale ráda, že jsem mohla uveřejnit historii Slováckého krúžku v Bratislavě (což souvisí i s tou naší), a že redakční spolupráce aspoň s tímto krúžkem se dle plánu díky Janě O. slibně rozvíjí. A co na to Pražáci? – také by nás zajímal jejich život.

A nezapomínejte, že i různé pozvánky, oznámení apod. je vhodné publikovat i zde, nejen na webu- každý ho nemá.

A jak vidíte – třeba Receptář nemusí obsahovat vždy jen kulinářské záležitosti.

Nebojte se tedy posílat vše, o čem se domníváte, že by ostatní mohlo (nebo mělo) zajímat.

Ještě poznámka, jak bychom si Vaše příspěvky představovali, aby se daly co nejlépe technicky zpracovat: články zasílejte jako přílohu e-mailu ve formátu word, psanou jako prostý text s odstavci tvořenými použitím klávesy ENTER. Nesnažte se provádět grafické úpravy textu, aneb čím méně zásahů, tím lépe.

Tak příjemné počtení!

Jiřina Lacinová

Společenská kronika

Jubilanti - 4. čtvrtletí 2010

Říjen:	MUDr. Eva Štempelová	70
Prosinec:	Pavel Seichter	70

Blahopřejeme!

K inspiraci (aj poučení)

Historie Slováckého krúžku v Bratislavě

MUDr. Jana Omelková, SK Bratislava a Skaličané

Tato historie začíná v období, kdy abiturienti Uherskohradištského gymnázia (založen.1884) odcházejí na vysokoškolská studia do Prahy, kam si přinášejí úctu k tradicím Moravského Slovácka, lásku k vlastenectví a také k všeslovanské sounáležitosti. Zakládají si prázdninové kluby, např. Slovač (Uh.Hradiště), Mojmír (Kyjov), Kollár (zprvu Bojkovice, později Uherský Brod). Začínají se scházet

v hospůdkách, kde zpočátku vynikali zpěvem, ale také tancem, verbováním. Tyto "středější večerky " (např. u Kupců a jinde) daly základ pozdějším Slováckým krúžkům.

Myšlenka všeslovanské vzájemnosti byla umocněna vytvořením Akademického odboru Československé jednoty (první předseda Bohumil Haluzický), a první vystoupení bylo 13. 5. 1901 v Národním domě na Vinohradech v Praze. Po nich následovala vystoupení jak v Čechách (Plzeň, Benešov), tak na Moravě (Luhačovice, Hodonín, Strážnice).

Po vzniku první Československé republiky 1918 mnozí z vysokoškoláků po absolutoriu odcházejí na Slovensko, kde nacházejí podporu u nově vytvořené vlády: Dr.Vavro Šrobár, Dr.Pavol Blaho, Anton Štefanka, Dr Ivan Derer, Karol Stodola, ThDr. Ludevít Okánik, a např. Ing. Štefan Janšák (pozdější předseda Slov. krúžku v Brně) byl jmenován tajemníkem prezidia nové vlády. Je potřebné připomenout, že Dr Pavol Blaho (Skaličan) nejen morálně, ale hlavně finančně podporoval Slov. krúžek i se svou rodinou, rád chodíval na pravidelná setkání, též i na setkání Slov.krúžků (Brna, Prahy a Bratislavy), různé akce, výstavy - Luhačovice, Hodonín, setkání na Javorině, ve Filipovském údolí, na Dúbravce u Frolků apod.

Náročná práce v nově vznikajících institucích vykazovala potřebu přátelského setkávání při družných debatách, především při zpěvu a tanci, a tak vznikl i "náš" Slovácký krúžek.v Bratislavě.

Jeho zakladatelem a prvním stárkem byl Ing. Jura Černý st., rodák z Kunovic u Uherského Hradiště, který přišel na Slovensko v r. 1919 jako stavební inženýr pro dopravní stavby. A když ho kamarádi vyzvali "Juro, staraj sa o to dat nás dokopy" (a potvrzují, že slovo stárek znamená především povinností -"starat sa"), tak v r. 1922 svolal kamarády do bratislavské hospody "U Jaklitsche" (Michalská ul.), kde se zpívalo a verbovalo, hlavně Jura Černý st. jako sedlácký stárek, a chalupnický stárek Ludo Štúr (ze Štúrovsko-Palackého rodu). Po dobu existence krúžku se často měnila i místa

setkávání, např. u Grajciara, Grunhuta, Měšťanský pivovar, Bláha (hotel Krym) apod.

První veřejné vystoupení Slov. krúžku bylo v r. 1924 v Autoklubu Reduta, krúžek už měl i vlastní muziku: prvním primášem byl Vincek (Čeněk Nedbálek, později primáš Slov. krúžku v Brně, talentovaný hudebník - člen Slovenské filharmonie a orchestru Slovenského národního divadla).

Z dalších muzikantů to byli klarinetista Běhounek, kontráš Branka, basista Kropáč, klavíristé Wolf a Lichner, houslisté Jaroš Halabrn (Brezová), Julka Andrašík, klarinetista Čížek (Skalica).

Zpívalo a verbovalo se a jedna z nejoblíbenějších písniček "Něni lepší jak v nedělu" se stala i hymnou Slov.krúžku v Bratislavě. Hlavními organizátory Slov. krúžku byli Ing.Jura Černý st., bratři Štúrové (Ludo a Svaťo), Franta Gazdík, Tonek Malina, Vojta Vičánek aj. Slov. krúžek od začátku organizoval společná setkání, např. v Au-Café v Bratislavě (1924-28), dále fašankové, při jubileích, úmrťích apod. Významný byl tzv. „Rozmajrínový večer“ r. 1929 za účasti hostí ze Strážnice, Myjavy, Velké nad Veličkou, Kostic. Dále jsou to zájezdy na Horňácko – setkání u malíře Antona Frolky, Franty a Jožky Úprkových.

Nejaktivnějším obdobím minulého století byla třicátá léta, kdy krúžek vystupuje při různých příležitostech, do krúžku přichází "omladina", která obohacuje krúžek jak pěvecky, tak hlavně tanečně.

První setkání krúžků Prahy, Brna a Bratislavy bylo 22. 2. 1936 v Mor. Písku, dále 30. 8. 1936 na Javorině (hrál Samko Dudík z Myjavy).

25. 6. 1937 se konalo vystoupení Slov. krúžku v Slovenském rozhlase s názvem "Chlapci Slováci u Dr.Pavla Blahy ve Skalici", 26.2.1938 uspořádal Slov.krúžek v bratislavské Sokolovně fašankovou zábavu, kde do půlnoci "richtároval" richtár Slov.krúžku ThDr.Ludo Okánik, a po půlnoci "skalický pudmistr" Dr.Vlado Trslín.

Je třeba zdůraznit, že se tu proto poprvé objevuje pojmenování Slov.krúžek a Skaličané (jako samostatné označení skalických rodáků).

Jak jsem se už jednou zmínila, organizace Slov. krúžku se ujali stárci, až v r. 1924 byla určena čestná funkce richtára. Jednalo se o významné osobnosti veřejného života na Slovensku: první richtár Msgr.ThDr. Ludevit Okánik (richtároval 1924-1944) byl zároveň i prvním primátorem Bratislavy, druhým byl Ing. arch. Dušan Jurkovič (1944-1947), třetím Ing.Jura Černý st. (1948-1966), čtvrtým Prof. MUDr. Konštantín Čársky (1966-1987), pátým Ing. Jura Černý ml. (1987-1991), šestým Ivan Karenovič (1991-1996), sedmým Ing. Petr Fajkus (1996- až do současnosti), a v zastoupení skalický podrichtár Ing.Vlado Čulen.

Roky 1939-1945 byly krutě poznamenány politickými událostmi a rozpadem Československa (vznikem Protektorátu Čechy a Morava a Slovenského štátu), a tak mnozí krúžkaři (Vincó Nedbálek, Cyril Cundrla, Matuš Šimčík, Dr.Homolová, Joka Bačík, Dr.Pernica, Dr.Gazarek, Dr.Buzrla a bratři Frolkové) museli nuceně opustit Slovensko. V tomto období Slov. krúžek veřejně nevystupoval a scházel se v rodinném kruhu u Vičánků, Černých, Petraturů, Šturových.

Poválečná léta toužebně očekávali i krúžkaři, s nadějí k navázání na předcházející svazky s krajany, s přáteli, s bratrskými krúžky, a první setkání bylo 3.2.1946 - na počest richtára Ing.arch. Dušana Jurkoviče.

Slov.krúžek zaznamenává příliv mladých zpěváků a tanečníků: Vlado Hájek, Cyril Zálešák, Rudo Hasička, Ludva Buchta, Jura Černý ml. Obnovují se i vztahy s Podbradlansko-Podjavorinským regionem, Myjaváky, Brezovany.

Po r. 1948 se aktivity krúžku částečně utlumily, později i léta padesátá až sedmdesátá byla obdobím stagnace, omladina

už pomalu stárla, přestalo se tančit a nebyla ani stálá muzika. O to srdečněji se ale zpívalo.

V osmdesátých letech nastalo oživení díky stabilizaci muziky: houslista Ludva Buchta, harmonikář a cellista Ing. Vlado Petrat, cimbalista Ing. Petr Fajkus, a muzika byla doplněna o bývalé členy souboru Technik: primáš Ing. Gabo Šuster, Ing. Josef Smidahouslista, Ing. Bohuš Václavík-basista, chasu doplnili stárce Ing. Milan Chalupa a Ing. Olin Vančo. V pozdějších letech stárkoval i Ing. Karol Kollár a Ing. Vlado Čulen (ten do současnosti).

Výčet aktivit je nepřeberný, a proto jsem vybrala jen to nejpodstatnější.

Závěrem bych ráda v krátkosti poinformovala, že za celé období existence nebyl Slov.krúžek a Skaličané v Bratislavě nikdy registrovaným spolkem, nemá tedy žádné stanovy, volené funkce ani členské příspěvky. Při pravidelných setkáních 1x měsíčně v Doprastavu na Košické ul. v Bratislavě se vybírá tzv. "cink", což činí 1 Euro, ale tento poplatek je symbolický a dobrovolný (někdo dá i více), a bez sponzora (kterého si mimořádně považujeme) by nebylo možné uhradit ani platbu za pronájem sálu.

*

Stavební tradice Slovácka – II.část

Ing. arch. Adéla Jeřábková

Slovácko není po stavební stránce jednotná oblast, ale rozpadá se nejméně na 3 charakteristické části, které se navzájem odlišují skladbou obytných a hospodářských prostorů: Kopanice, severní a východní Slovácko a konečně západní část Slovácka. Poněvadž kopaničářské chalupy jsou všeobecně pokládány za nejstarší typ staveb na Slovácku, zařadíme je na první místo.

Kopaničářské stavení

Oblast nazývaná Kopanice leží v jihovýchodní části Moravy na svazích Bílých Karpat, okolo současné hranice se Slovenskem a zahrnuje zejména 5 obcí: Žitková, Starý Hrozenkov, Vápenice, Lopeník a Výškovec. Rozptýlená zástavba vznikla během 16 - 18. stol. kolonizací – osídlováním pohraničních pasek, které byly předmětem stálých sporů mezi světlovskou vrchností a slovenskou šlechtou. Pohnutky, které vedly k osídlení těchto neúrodných pohraničních kopců, byly převážně hospodářské, bezzemci dostávali do nájmu částečně ještě zalesněnou půdu. Podle dialektu lze usoudit, že mnozí kolonisté pocházeli ze slovenské strany, vyjimečně se jedná i o uprchlíky z krajů, postižených válečnými událostmi.

Přes poměrně pozdní vznik osídlení jsou kopaničářské chalupy, jak již bylo výše řečeno, pokládány za ukázkou nejstaršího typu staveb na Slovácku, liší se od stavení v okolních nížinách, jako se liší životní podmínky od podmínek v jiných oblastech. Vzhledem k nadmořské výšce až okolo 600 m.n.m. byli Kopaničáři odkázáni hlavně na pastevectví, půda byla těžko obdělátná (pouze kopáním motykou – odtud název).

Obydlí kopaničáře mělo zajistit nejnütnější ochranu před nepřízní počasí a dospělo pouze k dvojdílné dispozici: jizbě a pitvoru, s nevelkým příslušenstvím dvora. (V tomto textu je užíváno výrazu „kopanice“, chceme-li označit usedlosti příslušného zemědělského systému a „kopaničář“ jako označení člověka, obdělávajícího své polnosti kopaničářským způsobem. Naproti tomu užíváme termínu „Kopanice“ jako název kraje a výrazu „Kopaničář“ označujeme jeho obyvatele.)

Jizba sloužila k obývání celé rodině, která se skládala z manželského páru hospodáře s hospodyní, jeho dětí a příj. i jeho rodičů (staří hospodáři). Těžké životní podmínky vedly ke značné otužilosti a téměř tvrdosti k sobě i k ostatním členům rodiny. Člověk na Kopanicích se větší část dne i roku zdržoval venku - na poli, na

pastvinách či v lese. Jeho jizba měla jen v malé míře funkci pracovního prostoru. 2 až 3 okénka, podle našich poměrů a zvyklostí až zoufale malá, stačila osvětlit (spíše prošeřit) obytný prostor do té míry, aby bylo vidět na vaření, práci u stolu i na jemnější práce spojené se zpracováním lnu a vyšívání. Velikost oken byla omezena konstrukčními možnostmi, drahotou truhlářské práce a skla a v neposlední řadě i snahou o udržení tepla. Významnou součástí jizby bylo otopné zařízení + ohniště, na němž hospodyně vařila skromné jídlo (pro dobytek se nevařilo – ten se pásł). Při vchodu do jizby stála pec a u ní bylo zbudováno ohniště v podobě jakési lávky ze dřeva, omazané silnou vrstvou hlíny. Pec se vytápěla otvorem zvaným „čelusce“ a udržovala v jizbě stálou teplotu. Kouř z ohniště odváděl dymník (kozub), který byl upleten z proutí okolo dřevěné konstrukce, omazán hlínou a zavěšen nad ohništěm. Na půdě vyústil nástavkem zvaným „piecka“, překrytým plochým kamenem, který srážel jiskry a tím chránil proti rozšíření ohně. Kouř odtud procházel volně půdním prostorem pod valbovou střechou a otvorem v krytině ven. Tento typ otopného zařízení je velmi starobylý, ve středověku byl rozšířen nejen na vesnicích, ale i ve městech.

V protilehlém koutě jizby stával stůl, podél obou stěn tohoto koutu byly lavice a u stolu jedna, nanejvýš dvě židle. Na Kopanicích neměl tento kout onen význam posvátného místa jako v jiných bohatších krajích, kde býval vyzdoben obrazy. Jizba měla hliněnou dusanou podlahu. Obyvatelé nedbali mnoho na pohodlí, dokonce ani na pohodlné spaní. Další kus zařízení-postel- zvaná „pohrátká“ byla vyrobena ze 4 sloupků, zaražených do hliněné podlahy a ohrazených prkny, a takto vzniklý prostor byl vyplněn slámou, položenou na vodorovných prknech. Na pohrátce spával jen hospodář s hospodyní, ostatní členové rodiny spali buď na peci (staří a malé děti) nebo na lavicích u stěn. Odrostlá mládež spávala v létě i v seně na půdě.

Kopaničář tedy vyřídil celou „bytovou otázku“ stavbou jediné místnosti. V drsném podnebí bylo ovšem nezbytné chránit vstup

před větrem, deštěm a sněhem a rovněž bylo nutno pořídit prostor pro některé potřeby – představil tedy před jizbu prostornou síň, tzv. *pitvor*- co do funkce to byl ochranný, komunikační a pracovní prostor. Jakožto komunikace *pitvor* zprostředkoval vstup zvenku do jizby a zároveň spojení s půdním prostorem. Stropem byla totiž opatřena pouze jizba, zatímco nad *pitvorem* vstup chyběl. Přístup na půdu umožňoval žebřík. Funkce *pitvoru* jakožto hospodářského a pracovního prostoru byla mnohotvárná. Byl skladištěm zemědělských produktů, zvláště obilí, které se ukládalo v truhlách, stávalo zde i „žrno“ na mletí obilí a přebývala zde i drobná domácí zvířata (králíci, kozy, slepice), někdy i kráva. V *pitvoru* zásadně nebylo topeniště.

Příslušenství dvora bylo omezeno na nejmenší míru. Sýpky a stodoly se téměř nevyskytují, v „šústníku“ ukládal kopaničář šústi (suché listí z lesa na podestýlání dobytka). Dobytek se ustájoval pouze na nepříznivého počasí v nevelkém chlévě (spíše přístřešku). Pokud bylo prostranství dvora ohrazeno, byly ploty ponejvíce pleteny z proutí.

Materiálem pro stavby bývalo dřevo, ovšem jeho tesařskému zpracování nevěnoval kopaničář tolik pozornosti, jak tomu bylo např. na Valašsku. Tvrdé dřevo listnatých stromů (které převažovalo) se nesnadno opracovávalo a značné nerovnosti tvořily v ploše stěn nepravidelnosti, které byly vyrovnávány omazáním celé plochy. Tím se kopaničářské stavení navenek připodobnilo víc hliněnému stavení z nížin než roubenému domu z horských oblastí.

Kopaničářský tesař pracoval převážně sekyrou (pilu prakticky neznali), proto nechával trámová nároží přečnivat přes sebe, hmota stavení spočívala na podnoži, podezdívce, které se užívalo jako náspu. Významným prvkem povrchové venkovní úpravy stavení byla obrovňávka – byl to až půl metru vysoký barevný (nejčastěji černý nebo modrý) pruh při spodním okraji stěny. Střecha byla tvořena nenáročnou konstrukcí střešní vazby na 4 okapy. Bývala strmá a krytá došky,

jež byly kladeny hladce, jen na nárožích tvořily seříznuté stupně (výhodné proti dešti i stržení krytiny větrem). Hřeben střechy byl navíc zpevněn „kozami“ (dvojice dřev, spojené kolíkem, někdy navíc vodorovnými tyčemi).

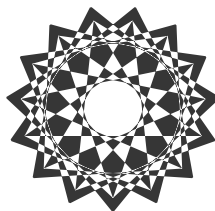
Jednotlivá stavení byla volně rozptýlena v krajině, takže nikdy nevytvořila ulice či náves, nanejvýš malé shluky. Není zde zjevná žádná plánovitá kompozice sídel.

Vyvinutější stavební formy budou představeny v příštích kapitolách, zabývajících se dalšími částmi Slovácka.

(Použitá literatura: O.Máčel-J.Vajdiš: “Slovácko“, 1958, Praha)

Folklorní (i jiné) akce

Pohled z Pohledů

Hana Dostálová

Naše zpěvačky již několikrát slavily narozeniny Alenky Janíkové u ní na chalupě ve vesničce Pohledy (Březová n.Svitavou). Já sama jsem se letos zúčastnila poprvé a byla jsem velice mile překvapená. Pozvání ženskému sboru Slováckého krúžku se dostalo na den 19. 6. 2010 u příležitosti svěcení kaple sv. Víta v této půvabné víšce v okrese Svitavy.

Do Pohledů vyrazil dámský sbor několika auty již v dopoledních hodinách. Po vřelém přijetí ze strany Alenky, jejího chotě

Miloše, maminky Věry Janíkové i jejich kočky a po příjemném občerstvení kávou a koláčky jsme se s kufry s kroji odebraly převléknout do místního kulturního domu. Slavnostní mše a svěcení kaple jsme se zpočátku účastnily jen pasivně nakukováním do kaple a nasloucháním krásným náboženským zpěvům pozvaného sboru.

Kaplička je kouzelná. Farníci vesnice chodili až do 30. let 18. století na mše do sousedního Křenova. Roku 1733 dostali od hraběte Lichtenštejna povolení ke zřízení zděné kaple na místě bývalé dřevěné zvoničky. Uvnitř kaple je na jedné z lunet uveden letopočet 1737, který označuje rok údajného vysvěcení kaple. Když však církevní hodnostáři r. 1941 pátrali v kronikách, datum skutečného vysvěcení kaple nenalezli. V posledních letech se chátrající kaple dočkala své rekonstrukce a letos i vysvěcení.

Před kaplí stojí kamenný kříž se sochou ukřižovaného Krista, k němuž se váže dojemná historie. Ve 30. letech 19. století řada obyvatel vesnice onemocněla cholerou, mezi nimi i mladý svobodný sedlák Jan Unzeitig. Ten krátce před smrtí věnoval 40 zlatých na stavbu kříže před kaplí na památku obětí této tehdy nevyhléditelné choroby.

Po skončení mše a vysvěcení kaple jsme zazpívaly naši oblíbenou píseň z Javorníka "Jak překrásné slunéčko vychází". Poté jsme se s procesím odebraly před bývalou rychtu, kde následovalo půlhodinové pásmo písní z našeho repertoáru, již i světštějšího charakteru, provázené fundovaným komentářem naší šéfové Yvony Janošíkové a zpěvačky - výtvarnice Zdeny Kristové, která v Pohledech představila část své tvorby. Ženy z Pohledů nás následně pohostily vskutku královsky - pečeným masem, koláčky i vynikajícím cukrovím, za což jsme se snažily odvděčit se jim dalšími písničkami.

Ještě před návratem do Janíkovíc chalupy nám Alenka nachystala překvapení. Když jsme na louce na kraji lesa za vesnicí vystoupily z aut a klopýtaly cestou necestou do lesa, říkala jsem si: "Kristepane, odpusť hříchy hříšníci, kam nás to ta Alena táhne?"

Toto je o život a vymknutí kotníku." Nicméně jakmile se přede mnou objevila půvabná lesní kaplička, přestala jsem v duchu "kušnit" a věnovala se raději prohlídce této pamětihodnosti a písemným informacím na tabuli před kaplí. K jejímu založení se váže následující příběh: Místní sedlák pan Knötig měl sen, který mu vyjevil, že v Březové nad Svitavou, kde působily jeptišky, je na určitém místě zazděná soška Panny Marie. Sedlák se na toto místo vypravil a sošku skutečně našel.

Nejdříve ji uchovával u sebe doma, později nechal na svém pozemku v lese v r. 1856 postavit kapli zasvěcenou Panně Marii Sedmibolestné. Péče o ni se pak dědila v rodině Knötigů z generace na generaci. Krátce po válce, když poslední majitel umíral, jeho dědic mu musel rukoučlánkem slíbit, že kapličku zachová a bude se o ni starat. Zřejmě díky odsunu německých spoluobčanů, mezi něž pravděpodobně patřil i nový majitel, však nebylo v jeho silách slib dodržet. V následujících letech kaple chátrala až do 90. let, kdy ji náhodně objevila maminka Janíková, která obrátila kraj vzhůru nohama a zorganizovala skupinu šílenců - nadšenců, jež svépomocí do roku 2000 kapli opravili. Od tohoto roku se zde pravidelně vždy v polovině září konají z Pohledů poutě, kterých se každoročně účastnil i potomek rodiny Knötigů až do loňského roku, kdy mu vysoký věk zabránil v daleké cestě do rodné vesnice.

Po této kulturní a příjemné zastávce jsme odjely k Alence na chalupu, kde nám naše milá hostitelka nabídla další vynikající a bohaté občerstvení. Příjemné posezení pokračovalo nadále i s manželem a jeho maminkou až do pozdních večerních hodin. Pevně věřím, že se nejedná o setkání poslední v tomto božím koutě naší země, a že tato příjemná a po všech stránkách obohacující akce se bude opakovat i v roce příštím.

Rozdávejme radost, kde je jí třeba...

Yvona Janošíková

V předvánoční době máme obvykle všemi (i folklórními) aktivitami přeplněno. Tehdy však - když nešlo uspokojit předsváteční poptávku - vznikl blíže neurčený plán potěšit zpěvem nejen naše blízké v zasloužilém věku v penzionu pro seniory Brno – Vychodilova v jiném termínu. Nějakou dobu se tento termín v kontaktu s ředitelem penzionu a domluvou s ochotnými kamarádkami zpěvačkami tříbil, až došlo k dohodě na první letní středě tohoto roku (23.6.) – takto jednak den nácviků ŽS, ale hlavně společného tradičního otevírání léta obyvatel Penzionu v Žabovřeskách v přilehlé příjemné zahradě – v dobré náladě u grilovaného pokrmu, posleze s hudbou a zpěvem.

Naši písňovou procházku několika regiony Moravského Slovácka s krátkými komentáři jsme připravily již pro předcházející zdařilou akci v Pohledech, proto jen s lehkou úpravou přenesly i na tuto „komorní letní scénu“. O vděčné posluchačstvo jsme nemusely mít obavy – už při převleku za prosklenou vitrínou (byť se záclonou) jsme byly pasivními účastnicemi rozjezdu akce s vůní kouře a uzeníny a kvalitní harmonikářské produkce.

Poté naše „šafráanky“ ještě o trochu více rozsvítily prostor v kruhu několika desítek vnímavých babiček a dědečků, a přes váhavý melodický nástup nivnickým pásmem a vzpomínce na Justýnku Konečnou celá produkce plynula s postupně vysychajícím hrdlem, přesto zdařile regiony Míkovice, Súchova, Javorníka, Kopanice, Strážnice, Kyjova a Veselí n.Mor. k závěrečnému osobnímu akcentu tohoto vystoupení, a to písním pro moje zde bydlící a přítomné rodiče **Olgu a Ctibora Bayerovy**, kteří se před mnoha lety ve Slováckém krúžku našli a letos 29. dubna se dožili diamantového věku svého manželství. Postřehla jsem dojetí i tam, kde bych je nečekala, následovalo volné popěvování a četné blikání fotoaparátů, s dalším pohoštěním pro nás a dárečky keramické dílny obyvatel penzionu,

a uspokojení kolem srdíčka, že ještě chytáme ty šťastné okamžiky s těmito stařečky – tak Vám kamarádky Zdeno, Jano, Jiřko, Blažko, Žeňo, Alenko, Marcelo a Jitko děkuji moc za ten osobní i kolektivní nezapomenutelný zážitek...

Poznámka k článku

Úplný závěr této akce proběhl ovšem až na srpnovém nácviku ŽS, kam nám Yvona přinesla jako dík za naše vystoupení neuvěřitelný dárek – překrásné andělíčky, které pro nás všechny s neskutečnou precizností uháčkovala jedna 95letá obyvatelka tohoto penzionu. Málem jsme zaslzely dojetím, moc děkujeme – a rády jí přijdeme zaspívat na sté narozeniny

Ženský sbor obdivuje háčkované andělíčky – foto Jiřina Lacinová

JL

Zájezd do Bosny – Kozara Ethno 2010

(2.-5.7.)

Jiřina Lacinová

Po dva roky se v létě nepořádal s krúžkem žádný výjezd na nějaký zahraniční festival, takže bylo opravdu na čase...

Sotva se vynořila možnost zúčastnit se etnického festivalu v Banja Luce a okolí, hned jsem zvedla ruku (a ten požadovaný druhý hlas že se i ráda doučím). Něco málo zkoušek před odjezdem, a 30. června večer se v počtu 30 (muzika, 6 z ženského sboru, zbytek taneční složka) na Charbulce loučíme se spřízněnými dušemi, co nám přišly zamávat. Efektivně pomalovaný autobus vypadal zachovaleji než ty z Bolkova hnízda, a těšili jsme se na klimatizaci a WC, jak bylo avizováno. Jenže – ha, ha! – WC zamčené, klimatizace jen tak lehce funěla za ouško a při nočním ležení na podlaze jsem s obavami naslouchala zlověstnému skřípění z jeho útrob. Ale vydržel, jakož i šoféři, kteří z původní koženosti postupně roztáli v docela příjemné chlapíky.

Ranní rozbřesk nás zastihl natěšené na chorvatská Plitvická jezera, ač jsme je mnozí znali již z minulého bosenského zájezdu (či jinak). Ale ty se dají vidět kdykoliv znovu! Jen to musíte jako my stihnout od ranního otevření, poněvadž prodírání hustým lidským hadem kolem poledne jim už značně ubírá na půvabu. Tentokrát jsme šli opačným směrem, vylezli si až nahoru do oné známé jeskyně z Pokladu na Stříbrném jezeře, svezli se autobusem i lodí, vodopády zurčely – no paráda! Zase jsem nafotila milion snímků, i když jsem se zapřísáhla, že ty z minula už stačí - ale nešlo to...

V Banja Luce nás ubytovali v nečekaně moderním až téměř luxusním motelu Golden Card, naproti nákupnímu středisku. Apartmány po třech a terasa s možností sušit prádlo, restaurace v objektu a nácivky na parkovišti hned za budovou nám hodně

zpřijemnilo pobyt. V budově s námi bydlely i některé další soubory, s nimiž jsme jeden večer na nádvoří uspořádali výbornou „družbu“.

Festival, jehož jsme se stali součástí, se konal již popáté (od r. 2005) a byl zaměřen na lidové venkovské tradice v podhůří Kozár, a pozvaní zahraniční hosté zase předváděli svůj folklór, pěvecký i taneční. Jako označení účinkujících jsme dostali hezounké vyšívané kapesníčky, které nám zůstanou coby vkusný suvenýr. Souborů se kromě 7 tuzemských představila celá řada, a sice z České republiky (tedy my), ze Slovinska, Srbska, Belgie, Makedonie, Itálie, Skotska (ti nám pili krev, když nám při průvodech hned za zády neustále ječely jejich dudy- až jsem je musela usměrnit...). Takže bylo opravdu na co koukat. Ale myslím, že jsme se nijak neztratili, vzbuzovali jsme zaslouženou pozornost a sympatie -hlavně coby Slované, a také naše živé tance a pestré kroje se v té záplavě černi a jednotvárných kruhových tanců líbily. Nejraději nás určitě měl stařík, kterému jsme vykoupili všechny bochníčky domácího sýra (a byl dobrý...). Vystupovalo se 4x na 3 „štacích“ (Piskavica – 2x, Prijedor, Banja Luka), všude se konaly též tradiční náborové průvody městem (či vesnicí), provozovali jsme propagačně-prodejný stánek (koláčky ale byly již poněkud natvrdlé...). Podařený byl večer, kdy jednotlivé soubory učily ty ostatní vlastním tancům. Naše barvy též v Piskavici úspěšně hájil stárek Martin H. při mezinárodním etnickém atletickém klání (hod balvanem). Nejhezčí prostředí pro vystoupení bylo to poslední – v banjalucké starořímské pevnosti Kastel, ale bohužel právě tady bylo navzdory propagaci nejméně diváků, což byla skutečně škoda.

Počasi nám přálo (při průvodech až moc), nikde jsme nemuseli vystupovat s deštníky. Jen ti komáři nás večer poněkud sužovali, při zpěvu nám přímo nalétávali do pusy. Svěží mladá vypůjčená muzika pod vedením primáše Ivoše Peterky se činila, bylo to zas úplně jiné než s tou naší (a nejlepší zábava bývala tradičně v autobuse), nazvučení jsme si vždycky prosadili dobré. Repertoár jsme pro každé vystoupení střídali (různé „hybridy“)- a žádný zjevný kix.

Jídlo bylo všude výborné a bylo ho dost - tedy většinou (jen nás bavilo, že úplně vždycky a úplně všude bylo jako salátová příloha strouhané zelí v octovo-olejové zálivce, někdy s plátky rajčat- nic jiného asi neznají...; hodně frekventovaná byla také gulášovitá polévka, chutí připomínající zvěřinu – jinak výborná), v převlékárnách (obvykle příslušně vyzdobená místní škola) nás vždy čekalo pohoštění, fasovala se i jemná rakije. Organizace ovšem „balkánská“, takže z ní (a z našich netečných programových průvodkyň) rostla, až pěníla naše zájezdová vedoucí Iveta. Ale co jiného by měl člověk čekat na Balkáně, že?

V mezičasech vystoupení bylo i dost prostoru na poznávací aktivity a zájezdy, takže jsme měli možnost podrobně se seznámit s Banja Lukou (to i s profí průvodkyní), vyjet si na starobylý pravoslavný klášter Krupa, pod nímž nás doslova okouzlili kaskády na řece Vrbas. Jejich energie využívaly nyní zrekonstruované vodní mlýny, mouka se tam i teď nabízí k prodeji, jako zajímavost. Jednou jsme se osvěžili návštěvou dynamicky budovaného areálu říčního koupaliště, ale osvěžující byly i výhledy z autobusu na nádhernou hornatou krajinu této oblasti. Stavebních památek jim při jejich drastických dějinách moc nezbylo (a původní občanská zástavba neexistuje vůbec, všude se staví nově, což mnohdy krajině na kráse nepřidá). Značné zklamání nám přinesl naplánovaný výlet do Národního parku Kozara, kam jsme se těšili na nějaký romantický turistický výšlap v nedotčené přírodě, jenže se z toho vyklubala protifašistická manifestace pod obludným betonovým monumentem, s patetickou recitací (kam se hrabe Švorcová...) a simulovanými leteckými nálety. Naštěstí nám to vynahradily zážitky ostatní (třeba oběd v nádherné říční restauraci, kde nám sice napršelo za krk- ale ten výhled na tyrkysovou řeku neměl chybu). Tedy až na závěrečný raut, kde nás asi hodinu potmě vezli vysoko do hor na nějaké firemní středisko, kde byla příšerná zima a stoly venku (já jsem na to vyzrála – oblékla jsem si teplé krojové součásti, ale třeba Fajo se v zoufalství

halil do papírového ubrusu, a nikdy jsem nikoho neslyšela drkotat zuby tak jako Eva F., i když jsem jí půjčila vlnák), děsivý kravál z techno-produkce a tlačenice u občas baterkou osvětlovaných švédských stolů (takže na většinu z nás nevyšlo, neb se tam přišli najíst všichni místní z dalekého okolí). Dolů jsme jeli různě rozstrkaní s belgickým souborem a sedělo se mezi kufry i na zemi, po dvou na jedné sedačce. Ale lépe se tak rozmrzalo.

Zpět jsme museli vyrazit už ve 3 v noci, protože by jinak jedna tanečnice nestihla spoj domů. Přesto jsme kupodivu nebyli moc utahaní, v autobuse vládla taková ta nostalgie, kdy něco pěkného končí – tak jsme si to všichni vychutnávali. Při hře a zpěvu (nejčastěji „řidiču, řidiču...“) se dojídaly a dopíjely poslední zásoby, z bavících se mladých se do nás přelévala energie. Maďarsko a Slovensko nás uvítaly deštěm, ale doma – při vyloďování- už bylo našťěstí slunečno.

Ale tak jako v Bosně ne!

Slovácký krúžek v Bosně u řeky Vrbas – foto: J. Lacinová

*

Horňácké slavnosti (22.-25.7.)

Jana Omelková

Do programu letošních Horňáckých slavností bylo zařazeno i mnoho dalších aktivit - výstava na Obecním úřadě ve Velké nad Veličkou věnovaná svatebním zvykům Horňáckého regionu, výšivky Evy Minksové, a ve Válcovém mlýně výstava fotografií známého folkloristy, moderátora a fotografa Tondy Vrby.

Páteční program začal na Horňáckém stadionu (Strážné hrůce) ukázkou velikonočních zvyků ze Súchova a Nové Lhoty, kde folklorní skupiny zazpívaly a také zatančily už dnes méně známé tance. Zaujaly však předvedením "Bošácké" sedlácké a děvčice se také ukázaly jako výborné kuchařky a v obecnstvu nabízely čerstvě upečené moravské svatební koláčky. Po krátké přestávce, kde jsme se setkaly s kamarády ze Slováckého krúžku z Prahy (přijela omladina v čele s Ondrou Samešem), samozřejmě ze Slov.krúžku z Brna (bylo jich hodně - Miloš, Luděk, Jana, Danka a další), začal hlavní program večera "Juro, vypal to", který připravili Jura Miškeřík a Martin Kománek. Humorné pásmo pálení slivovice předvedly soubory a folklorní skupiny přímo na podiu, kde byla připravena páleníce. Někteří přivázeli bečky s kvasem, někteří aj "brezovou metlu" (bude brezovica a né slivovica), na závěr se přidaly samozřejmě aj ženské, nevěřící, „co tam tak dúho tí mužskí pálijú". A tak je potom strčily taky k "vypálení". Po každé prezentaci regionu stadion zabubácel – „Juro, vypal to!“. Program měl jiskru, všichni byli nadšení.

Po programu nastoupilo volné zpívání na pódiu a okolí s CM Martina Hrbáče, Petra Mičky, Petra Galečky a dalších. A jak jinak, vydatný "slejevák" nás skalní zavál do "podpalubí" pódia, kde pokračovalo do ranních hodin zpívání a sedlácké. Tu jsme byli jedna horňácká rodina (zavítal mezi nás i známý slovenský folklorista a fujarista, zpěvák -Detvanec Vlado Homola).

Sobota na Horňáckých slavnostech patřila řemeslům a jarmaku. Krátce po obědě začal program zpívání pod hradbami

s poetickým názvem "Ej, láska, láska...", kde zaujaly citlivé a dojemné písně o lásce, zklamání, ale také o nové naději. Výborné byly ženské a mužské sbory, ale také nový objev - vynikající zpěvák Sokol (z Lipova). Po tomto nádherném programu jsme se přesunuli na „Fňukalovo“, kde se křtila kniha „Nebudem dobrý, nebudem“ a také vzpomínalo na vynikajícího primáše, pedagoga a kamaráda Jarka Miškeříka. Program uváděl Martin Prachař s různými "průpovídkami" z majstrova života.

Maratón programu se ještě nekončil, v 16 hod začali za krápní impozantní průvod svatebních krojů Horňáckého regionu, byly tu celé rodiny i s alegorickými vozy a koňským spřežením. Závěrečný program v kulturním domě, který byl věnovaný oslavenci - majstrovi Dr.Lubošovi Holému s názvem "Rabudeň, Rabudeň", uváděl Jan Rokyta. Představily se CM M.Hrbáče a FS Velička, také CM Mirka Dudíka a další. Jubilant byl ve výborné formě, zpívals elánem a závěrem zatančil sedláckou.

V neděli na Kuželovském větráku nás čekalo upršené a chladné počasí, ale "skalní", jakož i účinkující vydrželi až do konce. Program „Horňácko ve zpěvu, hudbě a tanci - pohled Ladislava Rutteho na Horňácko“ uváděl Martin Kománek a Dr.Antoš Mička.

Program byl výborný od vystoupení dětského souboru, přes CM Petra Mičky, až po konečné a volné zpívání ve "věži" Kuželovského mlýna.

Horňácko se svými slavnostmi je charismatickým místem, kde nikdy neprší (i když je nepříznivé počasí), kde je vždy ojedinělá atmosféra a kde nás duchovní svět těchto lidí vždy pozitivně naladí.

✱

Mezinárodní folklorní festival Brno (26.-29.8.)

Jiřina Lacinová

Maďarský soubor při zahajovacím koncertě 26. 8. 2010 - *foto: J. Lacinová*

Tento XXI. ročník uspořádalo Sdružení přátel folklóru v Brně, spolupořadatelem bylo Brněnské kulturní centrum a Folklorní sdružení České republiky, finančně podpořili EU a MK ČR. Záštitu převzal hejtman JMK Michal Hašek a brněnský primátor Roman Onderka, mediálními partnery festivalu byli Český rozhlas, Radio Proglas a Česká televize.

Festival měl pestrý program, bohužel částečně stíhaný nepřízní počasí, což se projevilo na účasti v exteriérových aktivitách. Po 4 dny se akce a vystoupení konaly střídavě na Náměstí Svobody,

v Etnografickém ústavu Moravského zemského muzea, na Nové radnici, Staré radnici, v loutkovém divadle Radost, v Zámeckém parku v Medlánkách (pokud se pro déšť nepřesunulo jinam), Studentském klubu VUT.

Účastnila se řada souborů - z tuzemských (vč. dětských): Slovácký krúžek v Brně, Slováček, CM Šmytec, Májek, Májíček, Ľudová hudba VSLPT, Poľana- Brno, CM souboru Púčík- Brno, DFS Púčík, DNS Vrčka, NS Vrčka, Veličánek II, Velička, CM Harafica-UH, Malá gajdošská skupina souboru Májek- Brno, Brněnský Valášek, Javorník- Brno, Javorníček, Haná- Přerov, NS Líšňáci, Bystrouška- Bílovice n.Sv., Hanýsek- Šakvice, Jánošíček, Kmotričky, manž.Perútkovi a Kostkovi. Ze zahraničních pak Gyenes Folkdance Ensemble – Maďarsko, Dance Group Macedonias - Řecko, Steel Boyz Band – Mauritius, soubor Lužických Srbů - Německo. (A nevím, zda některé z výše uvedených tuzemských souborů nebyly slovenské, a tudíž zahraniční...).

Vystoupení byla pro obyvatele Brna stylově dokreslována řemeslným jarmarkem (Nám. Svobody) a řemeslnou dílnou (Etn. ústav), v sobotu krojovaným průvodem městem (to už naštěstí nepřšlo). Plánována byla společná beseda všech zúčastněných souborů u cimbálu (jestli proběhla, nevím) a hlavní festivalový večer byl věnován nedožitým 90. narozeninám Zdeňky Jelínkové.

Tot' údaje, jež jsem vesměs opsala z programového letáku (tvaru vějíře, což se sem tam hodilo), sama jsem se účastnila jen vystoupení Ženského sboru na zahajovacím čtvrtčním koncertě v Radosti. Zpěvaček se sešlo 13, nicméně ohlasy nás upozornily, že pro příště bude třeba věnovat více pozornosti dostatečnému objemu předchozích nácvíků s muzikou. Vystupovaly jsme s programem z Horňácka (a děkujeme Yvoně a Janě za trpělivé vázání šatek). Diváků bylo pomálu, některé zpěvačky též postrádaly předtím obvyklé pohoštění po skončení programu (holt krize...). Vystoupení ostatních souborů jsme si ze zákulisí a posléze z hlediště také dostatečně užily

(hlavně ty zahraniční, a nejlepší byl asi strhující temperament Maďarů).

Na Náměstí Svobody už jsem v sobotu stihla jen postávající fragmenty průvodu a nepříliš bohatě obsazený jarmark.

Ale zato už byl na Květinářské první burčák (z Irsaje) – hurá!!

O ostatních programech mně nikdo žádnou reportáž nedodal – takže bohužel...

*

Receptář

(Tentokrát – „Nejen chlebem živ je člověk...“)

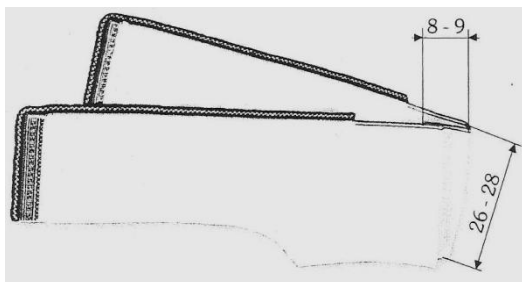
Mnohým z nás – žen a dívek- dělá před vystoupením problém správná domácí příprava **šatky** pro uvázání (což také ovládá jen málokterá). Proto nabízím užitečné informace k správnému sežehlení šatky („hore“ i „dolů konce“):

- horní část se zažehluje na 26-28 cm délky, zbylou látku zažehlit do rubu (jen ten, kdo má malou hlavu, může mít délku 26 cm)
- na střed, šatku složíme lícem na sebe a zažehlíme (šatka leží rubovou stranou nahoru)
- od středu naměříme na každou stranu 8-9 cm a zažehlíme.

Naškrobení:

Pouze horní část (asi po ozdobnou krajku) lze naškrobit silně. Části, které se uvazují kolem hlavy, buď neškrobit vůbec, nebo jen velmi slabě. Špatně potom přilehnou k hlavě, když se váže šatka. Skládat se mají na cca 3-4 cm šíře.

Zažehlená šatka - viz obrázek na další straně:

(Podklad dodala
Jana Hůsková z publikace
„Kroje hornácké obce Vel-
ká n.V.“, aut. kol., 2000.)

A k minulému „plackování“
dodávám ještě jeden recept na tzv. „přesňáky“ – ty takto dělávala
moje maminka (pocházela z Podivína):

Den předem uvaříme brambory (obvykle stačí 5-6 velkých),
další den nastrouhat (na drobno), osolit (3 špetky), přidat 1 celé vej-
ce, tolik polohrubé mouky, aby se hmota dala scelit, rozhníst do těs-
ta, z něho udělat válec, ten znovu pořádně vyhníst, rozkrájet na
špalíky, z nich na podmoučeném vále vyválet tenké placky, které se
smaží na troše oleje, nebo se raději dají přímo na plotnu, když to jde.
Hotové se pomastí máslem (nebo sádlem, třeba husím), nejlepší jsou
ještě teplé.

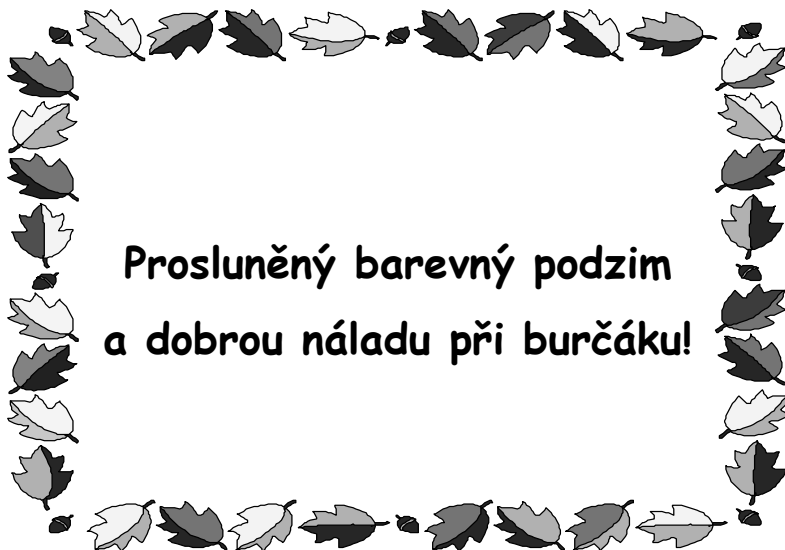
Placky se mohou i na sladko plnit mákem, rozemletým
a spařeným trochou mléka, zamíchá se s mletým cukrem a namaže
na přesňáky, smotá.

Lepší pochoutku jsem od té doby nejedla! (hlavně ty slané
mně chutnaly)

JL

*

A dobrou chuť!

Na tomto čísle se podíleli: J. Lacinová, J. Pavlík, M. Dostál, R. Krejčí, autoři příspěvků.

Redakce si vyhrazuje právo redakčních úprav zveřejňovaných příspěvků.

Redakční uzávěrka příštího čísla je 30. 11. 2010.

Příspěvky zasílejte na adresu jir.lacinova@seznam.cz

Fotky zasílejte na adresu: dostal.mirda@seznam.cz

Krúžkozor vydává Slovácký krúžek v Brně za podpory Statutárního města Brna. Vychází 4x ročně nákladem 160 kusů.

Je též publikován na www.kruzek.cz.

Odpovědný redaktor: Jiřina Lacinová

Autor obálky: Jaroslav Homola

